

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Кузнєцова Л.В.

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси і кредит»**

за темою:

Організація банківського кредитування на основі платіжних карток

Виконавець

студентка кредитно-економічного факультету

Фаліс Альона Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Деркач Юлія Борисіна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ОСНОВІ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК.....	5
1.1.	Сутність та організаційне забезпечення банківського кредитування.....	5
1.2.	Платіжна картка як інструмент організації банківського кредитування	16
	Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2	ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ОСНОВІ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ.....	26
2.1.	Аналіз ринку кредитування за допомогою банківських платіжних карток.....	26
2.2.	Оцінка рівня розвитку ринку платіжних карток в Україні.....	33
2.3.	Аналіз організації кредитування за допомогою банківських платіжних карток на прикладі АБ «Південний».....	41
	Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3	ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ОСНОВІ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК.....	60
3.1.	Світовий досвід організації кредитування за допомогою платіжних карток.....	60
3.2.	Рекомендації щодо підвищення рівня кредитування населення банківськими платіжними картками.....	67

Висновки до розділу 3.....	71
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	79
ВСТУП	

Актуальність теми дипломної роботи. В умовах розвитку міжнародних економічних зв'язків відбувається процес інтеграції економік окремих держав і розвитку платіжних систем, зокрема, в напрямку розвитку безготівкових форм розрахунків, які, в свою чергу, знайшли широке застосування в сучасності. В останні роки, як на національному, так і у світовому масштабах, спостерегається підвищений інтерес комерційних банків до нових технологій, пов'язаних з розвитком масового кредитування банківськими населення різними платіжними інструментами. Одним з яких є банківська платіжна картка.

У більшості економічно розвинених країн платіжна картка є невід'ємним атрибутом сфери торгівлі і послуг, проведення операцій за допомогою платіжних карт показує ступінь інтегрованості банківської системи і суспільства, а питома вага безготівкових розрахунків в промислово розвинених країнах досягає 90% в структурі всіх грошових операцій. В Україні, тим не менш, на сьогодні банківське кредитування за допомогою платіжних карт демонструє високі темпи росту, які будуть зберігатися та розвиватися разом з темпами економічного розвитку. Більшість загальнотеоретичних основ розглянуто іноземними вченими та науковцями, а початок розвитку кредитування на основі платіжних карток припадає на 70-ті роки ХХ століття, водночас із появою основних платіжних систем «VISA», «MasterCard», в Україні ж – на початок ХХ століття. Саме через відносну новизну цього платіжного інструменту та відповідно недостатнє вивчення його можливостей, як з боку банку, так і з боку споживача, вважаємо актуальним детальне вивчення цієї теми.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо організації банківського кредитування на основі платіжних карток.

Для досягнення поставленої мети дослідження були поставлені наступні завдання:

- дослідити підходи до сутності банківського кредитування;
- з'ясувати визначення платіжної картки як інструменту банківського кредитування;
- проаналізувати сучасний стан українського ринку кредитних карток, його структуру, динаміку та головні тенденції;
- проаналізувати споживчий кредитний портфель АБ «Південний»;
- оцінити рівень розвитку ринку банківських платіжних карток в Україні;
- дослідити головні тенденції світового ринку кредитування фізичних осіб із використанням банківських платіжних карток;
- запропонувати практичні рекомендації підвищення ефективності кредитування населення України банківськими платіжними картками.

Об'єктом дослідження виступають процеси організації банківського кредитування на основі платіжних карток.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади організації банківського кредитування на основі платіжних карток.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовуються такі загальнонаукові методи і прийоми досліджень як: теоретичне узагальнення, систематизація теоретичних даних, порівняння та групування обсягу емітованих українськими банками платіжних карт, табличне та графічне зображення даних при оцінюванні структури та динаміки обсягів кредитування фізичних осіб.

Для обробки й аналізу інформації застосовувались такі комп'ютерні програми, як MS Word та MS Excel.

Інформаційна база. Методологічною та теоретичною основами дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-законодавчі акти

України (Закон України «Про банки та банківську діяльність», Закон України «Про Національний Банк України» та ін. закони) В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також окремих банківських установ.

Висновки до розділу 3

Отже, проаналізувавши світовий досвід банківського кредитування на основі платіжних карток, можна зробити наступні висновки.

У США існують різні види кредитних карток, які призначені для розрахунків у продуктових супермаркетах, торгових центрах, ресторанах, автозаправках, на покупку авіабілетів, для підвищення кредитного рейтингу тощо. У залежності від обраного типу картки – існують різні процентні ставки, річний збір, пільговий період, комісії за переказ коштів і тд. Дуже приємним бонусом є отримання cash-back за покупки, але це явище для України не є розповсюдженим, та підпримується лише у деяких місцях. Для американців важливо отримувати вигоду із користування кредитними коштами, саме тому у США представлений широкий асортимент різноманітних програм кредитування, який можна перейняти й в Україні.

Загалом в Україні є ряд проблем, які стримують розвиток ефективної організації кредитування банківськими платіжними картками, а саме: недостатньо високий рівень кваліфікації персоналу, низький рівень розвитку банківської інфраструктури, низький рівень доходів населення, недостатнє розуміння усіх умов кредитування населенням.

Для вирішення зазначених проблем науковці пропонують різні напрями, серед яких можна відзначити: удосконалення механізму здешевлення кредитів; поліпшення якості обслуговування та консультації клієнтів; удосконалення механізму попередньої перевірки позичальника-фізичної особи; проведення навчальних тренінгів для персоналу банківських установ; розширення мережі банкоматів, удосконалення системи електронних платежів.

ВИСНОВКИ

На підставі виконаних досліджень з аналізу організації банківського кредитування на основі платіжних карток, можна зробити наступні висновки на пропозиції.

Теоретичні дослідження організації банківського кредитування на основі платіжних карток дозволило визначити, що на сьогоднішній день, цей напрямок є одним із найпріоритетніших напрямків розвитку більшості українських комерційних банків, адже споживче кредитування приносить банку великі комісійні та процентні доходи. Встановлено, що у банківському кредитуванні з використанням платіжних карток використовуються наступні види рахунків: простий позичковий рахунок, поточний рахунок, овердрафт.

Щодо методів, то у банківській практиці використовуються наступні методи: надання разового кредиту, поновлювальний кредит (револьверний), кредитна лінія, овердрафт і контокорент

Банківське кредитування на основі платіжних карток здійснюється за основними принципами кредитування: цілеспрямованість, диференційованість, поверненість, строковість, платність. Забезпечення організації кредитування функціонує у прояві наступних складових: нормативно-правове, методичне, організаційне, технічне, інформаційне, кадрове.

Кредитування – досить обширний процес, тому, як і в будь-якому процесі, є певні складові, на які він розбивається. Такими складовими для кредитування є його етапи. В банківській діяльності потрібно вирізняти наступні рівні кредитного ризику: кредитний ризик по окремій угоді – ймовірність збитків від невиконання позичальником конкретної кредитної угоди, кредитний ризик всього портфелю – величина ризиків за всіма угодами кредитного портфелю.

У другому розділі автором проаналізовано рівень розвитку ринку банківських платіжних карток, дано оцінку організації банківського кредитування на основі платіжних карток та зроблено наступні висновки.

Оцінку рівня розвитку ринку банківських платіжних карток можна виокремити у 3 блоки:

- 1) аналіз інфраструктури ринку банківських платіжних карток;
- 2) аналіз масштабів ринку банківських платіжних карток;
- 3) оцінка рівня розвитку карткових розрахунків.

Також проаналізовано склад, структуру та динаміку зобов'язань, кредитного портфеля Акціонерного банку «Південний». В основу формування кредитної політики АБ «Південний» закладено принципи зваженої оцінки кредитного ризику і щільну співпрацю з клієнтом-позичальником. Банк, визначаючи пріоритетні напрямки кредитування, керується здатністю об'єкта кредитування стабільно розвиватися і конкурувати на ринку. Основну роль у здійсненні кредитної політики Банку відіграє Кредитний комітет, на який покладено функції прийняття рішення щодо припустимості для Банку ризику позичальника та проекту в цілому, а також функція забезпечення подальшого контролю.

Та досліджено механізм кредитування фізичної особи – позичальника за програмою «Кредитна картка». Кредитні взаємовідносини між Банком та позичальником оформлюються у письмовій формі у вигляді кредитного договору. У кредитному договорі визначаються права та обов'язки Банку та конкретного позичальника з урахуванням характеру наданого кредиту, розмір та порядок сплати відсотків за користування кредитом, вид забезпечення кредиту, порядок і терміни його погашення, економічна відповідальність сторін за невиконання прийнятих зобов'язань

Також автором проаналізовано світовий досвід банківського кредитування на основі платіжних карток, на підставі якого визначено наступні головні напрямки розвитку. У США існують різні види кредитних карток, які призначені для розрахунків у продуктових супермаркетах, торгових центрах, ресторанах, автозаправках, на покупку авіабілетів, для підвищення кредитного рейтингу тощо. У залежності від обраного типу картки – існують різні процентні ставки, річний збір, пільговий період, комісії за переказ коштів і тд. Дуже приємним бонусом є отримання cash-back за покупки, але це явище для України не є розповсюдженим,

та підпримується лише у деяких місцях. Для американців важливо отримувати вигоду із користування кредитними коштами, саме тому у США представлений широкий асортимент різноманітних програм кредитування, який можна перейняти й в Україні.

Загалом в Україні є ряд проблем, які стримують розвиток ефективної організації кредитування банківськими платіжними картками, а саме: недостатньо високий рівень кваліфікації персоналу, низький рівень розвитку банківської інфраструктури, низький рівень доходів населення, недостатнє розуміння усіх умов кредитування населенням.

Для вирішення зазначених проблем науковці пропонують різні напрями, серед яких можна відзначити: удосконалення механізму здешевлення кредитів; поліпшення якості обслуговування та консультації клієнтів; удосконалення механізму попередньої перевірки позичальника-фізичної особи; проведення навчальних тренінгів для персоналу банківських установ; розширення мережі банкоматів, удосконалення системи електронних платежів.

Тому, реалізація вище запропонованих заходів, щодо підвищення організації ефективності банківського кредитування на основі платіжних карток дозволить комерційним банкам: залучити на касово-розрахункове нових клієнтів, збільшити кількість активних кредитних карток, зменшити банківські витрати на реалізацію своїх кредитних продуктів та відповідно збільшити свій прибуток від реалізації цих кредитних продуктів, а також дозволить змінити свої позиції на ринку банківських кредитних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 №2121–III. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Про споживче кредитування [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 15.11.2016 №1734–VIII. – Режим доступу: <http://www.zakon5.rada.gov.ua>
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 05.04.2001 №2346–III. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>
4. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків [Текст] : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с. – ISBN 978-966-680-313-2.
5. Савлук М.І., Мороз А.М., Гроші та кредит [Текст] : підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.] ; За заг. ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с. – ISBN 966–574–369–4
6. Міщенко В.І Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
7. Финансовый кризис: В Украине "работает" около тысячи мошенников [Електронний ресурс] : - 2008, – Режим доступу : http://finance.bigmir.net/useful_articles/credit_cards/85767/ - Назва з домашньої сторінки Інтернету
8. Кравчук В. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання: аналітичний звіт / В. Кравчук, О. Прем'єрова. - К.: АДЕФ-Україна, 2012. - 60 с.
9. Постанова НБУ № 23 «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» від 25.01.2012;

10. Постанова НБУ № 223 «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів» від 30.04.2010, яка встановлює загальні вимоги Національного банку України до емісії банками спеціальних платіжних засобів і визначає порядок здійснення операцій з їх використанням.
11. Постанова НБУ №168 «Про затвердження Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту» від 10.05.2007, яка визначає порядок розрахунку реальної процентної ставки.
12. Постанова НБУ № 137 «Про затвердження Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операції з їх застосуванням».
13. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності [Текст]: Навч. посібник. / Зубок М. І - К.: КНЕУ, 2002. — 190 с. ISBN 966–574–383–Х, с.120-125
14. Техническое и программное обеспечение [Електронний ресурс] : - 2006, - Режим доступу : <http://examen.od.ua/hitech/page145.html> - Назва з домашньої сторінки Інтернету
15. Береславська О.І, Наконечний О.М., Пясецька М. Г. Міжнародні розрахунки та валютні операції [Текст]: Навч. посібник. /Береславська О.І, Наконечний О.М. - К.: КНЕУ, 2002. — 392 с. ISBN 966–574–331–7
16. Єрєміна Н.В. Банківські інформаційні системи. [Текст]: Навч. посібник. / Єрєміна Н.В. – К.:КНЕУ, 2000. – 220 с. ISBN 966-574- 183-7
17. Мороз А.М., Савлук М.І, Банківські операції: Підручник. — 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2002. — 476 с. ISBN 966–574–328–7
18. Мілай А. О. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій у банках” (для спеціалістів, магістрів). [Текст]: — К.: МАУП, 2008. —94 с.
19. Банки РУ . Кредитные карты: основные виды [Електронний ресурс] : - 2006, - Режим доступу:

- http://www.prostobank.ua/kreditnye_karty/stati/kreditnye_karty_osnovnye_vidy
- Назва з домашньої сторінки Інтернету
20. Електронна версія журналу «Бизнес инвестор», Кредитная история [Електронний ресурс]: - 2007, – Режим доступу: <http://www.businessinvestor.info/journal/article-405.htm> - Назва з домашньої сторінки Інтернету
21. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 – офіційний сайт НБУ.
22. Рейтинг кредитних карток у гривні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sravnibank.com.ua/kreditnye-karty/>
23. Колдовський М.В., Ващенко О.М. Ризики використання банківських платіжних карток / М. В. Колдовський, О. М. Ващенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1. – С. 45–49
24. Курдельчук І.А. Ризики у сфері банківського карткового бізнесу / І.А. Курдельчук // Економічний простір. – 2009. - № 23/1. – С.292-298
25. Харченко В., Капралов Р. Статистичний аналіз ринку банківських платіжних карток в Україні у контексті країн із розвинутими картковими ринками / В. Харченко, Р. Капралов // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 44 – 52.
26. Гартінгер Р.О. Ринок банківських платіжних карток як засіб розвитку безготівкових розрахунків / Р.О. Гартінгер // WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA NR 2(2) 2015 / EUROPEAN COOPERATION Vol. 2(2) 2015. – С. 77–88.
27. Корецька Н.І. Суть ринку платіжних послуг та основні його ознаки / Н.І. Корецька, Д.В. Збирун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2015/Economics/1_186208.doc.htm.
28. Фаліс А.А. Оцінка рівня розвитку ринку платіжних карток в Україні [Текст] / А.А. Фаліс, Ю.І. Онищенко // Інфраструктура ринку. – 2017. №7.

29. Офіційний сайт АБ «Південний» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://bank.com.ua/>
30. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807– офіційний сайт НБУ.
31. Бюлетень про умови кредитування фізичних осіб в Акціонерному банку «Південний» (програма кредитування «Кредитна картка») ПАТ АБ «Південний» [Текст]: бюлетень, затверджений рішенням Кредитного Комітету першого рівня АБ «Південний» від 21.02.2017.
32. Банківські рахунки та інші послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.it-abroad.ru/guide/banki-scheta-karty.html>
33. Все про кредити та кредитний рейтинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.it-abroad.ru/guide/credity-i-creditnyi-reiting.html>
34. Алексеєнко Л. М. Споживче кредитування в Україні: тенденції та перспективи розвитку / Л. М. Алексеєнко, С. В. Гурняк // Наука й економіка. – 2012. - №2(22). – С.43-46
35. The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.worldbank.org>